

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
PRÀCTIQUES D'EXCAVACIÓ

Coordinació: LOPEZ MELCION, JUAN BAUTISTA

Any acadèmic 2018-19

Informació general de l'assignatura

Denominació	PRÀCTIQUES D'EXCAVACIÓ			
Codi	100094			
Semestre d'impartició	2N Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història (R 2015)	4	OPTATIVA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRACAMP	TEORIA	
	Nombre de crèdits	4	2	
	Nombre de grups	1	1	
Coordinació	LOPEZ MELCION, JUAN BAUTISTA			
Departament/s	HISTÒRIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	60 hores presencials 90 hores treball autònom de l'estudiant			
Idioma/es d'impartició	Català			
Distribució de crèdits	Crèdits teòrics: 2 Crèdits pràctics: 4			

Professor/a (s/es)

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
LOPEZ MELCION, JUAN BAUTISTA	joanlopez@historia.udl.cat	6	

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura constitueix una iniciació (o perfeccionament) de les tècniques d'investigació arqueològica sobre el terreny.

Integra totes la fases que defineixen un procés d'excavació: preparació, exhumació de restes, registre i interpretació dels resultats, i es desenvolupa a l'aula i en un jaciment arqueològic.

L'avaluació s'efectua tant a l'aula, com sobre el terreny:

- Registre documental (fitxes estratigrafia i recollida de mostres) de les dades d'excavació
- Registre gràfic sobre el terreny: plantes, alçats i seccions
- Registre fotogràfic
- Realització d'una memòria escrita sobre una intervenció arqueològica, d'acord amb les normes que estableix la legislació vigent (Decret 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic. DOGC núm. 3594, de 13.3 2002).

L'objectiu general és que l'estudiant demostrï capacitat suficient per dirigir de forma autònoma una excavació

L'assignatura es complementa amb la de "Patrimoni cultural: intervenció i gestió".

Objectius acadèmics de l'assignatura

- O1.- Formació teòrica en els diferents mètodes d'excavació
- O2.- Formació teòrica sobre els sistemes de registre arqueològic
- O3.- Coneixement de la legislació en matèria d'excavacions arqueològiques i paleontològiques
- O4.- Adquirir habilitats pràctiques sobre el conjunt del procés de recerca arqueològica sobre el terreny
- O5.- Saber reconstruir els processos històrics a partir de la cultura material

Competències significatives

Competències segons Memòria verificada del grau d'Història (2015):

CB5 Saber desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia

CG3 Identificar, comparar i avaluar els mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi i d'interpretació de les fonts i documents històrics, antropològics i / o arqueològics.

CG5 Reconèixer els principals fets i processos de canvi i continuïtat de la humanitat en una perspectiva diacrònica.

CT4 Adquirir coneixements bàsics d'emprenedoria i dels entorns professionals

Competències específiques:

- Capacitat per dissenyar un projecte d'intervenció arqueològica
- Capacitat per dirigir una excavació arqueològica

Continguts fonamentals de l'assignatura

TEMARI:

- 1.- Tipus de jaciment i mètodes d'excavació
- 2.- Organització i preparació dels treballs de camp: tècniques d'implantació d'una quadrícula general
- 3.- Sistemes de registre estratigràfic: conceptes i ús de les fitxes de registre
  - Fitxes d'Unitat Estratigràfica i Fet Arqueològic
  - Registre de les Unitats Construïdes
- 4.- Tècniques de registre gràfic: plantes alçats i seccions
- 5.- Registre fotogràfic
- 6.- Sistemes de mostreig segons les diferents disciplines: edafologia, petrologia, arqueobotànica i arqueozoologia
- 7.- Lectura i interpretació de seqüències estratigràfiques: conceptes de fase i període
- 8.- Excavació de necròpolis
- 9.- Interpretació dels resultats i preparació d'informes i memòries d'excavació

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	O*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral (M)	M: Veure temari	O.1, O.2, O.3, O.5	T	20	30
Seminaris (S)	S.1: Registre documental i bases de dades S.2: Infografia S.3: Tractament imatges	O.4	PC	3 6 3	10 15 10
Pràctiques (P)	P.1: Excavació i registre sobre el terreny	O4	PC	28	-
Treballs (T)	T: Redacció d'una memòria d'excavació	O.3, O.5	Ind.	-	25
Tutories (Tut)					
Altres (AA)					

Avaluació (AV)	Veure taula mecanismes d'avaluació				
TOTAL				60	90

O: Objectiu. T: grup teoria. PC: grup pràctiques de camp. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

- Les classes teòriques es duran a terme els dimecres de 9.30 a 12,30 h a l'aula 1.33.2
- Els seminaris al laboratori de recerca del Grup d'Investigació Prehistòrica del Departament d'Història, en la mateixa franja horària
- Les pràctiques d'excavació en els jaciments que són actualment objecte d'intervenció per part dels grups de recerca que participen en la docència de la menció d'Arqueologia:
  - * Els Vilars (Arbeca, les Garrigues)
  - * Gebut (Soses, Segrià)
  - * Santa Coloma (Àger, la Noguera)

Els horaris s'acordaran amb els estudiants matriculats, en funció de les seves disponibilitats.

Sistema d'avaluació

Mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	As: Assistència a classe i seminaris	Co-avaluació	O.1, O.2, O.3, O.5	M, S1, S2, S3	10
Taller d'avaluació (TA)	TA.1: Registre documental i bases de dades TA.2: Infografia TA.3: Tractament imatges	Prova pràctica	O.4	S.1	10
		Prova pràctica	O.4	S.2	10
		Prova pràctica	O.4	S.3	10
		Prova pràctica			
Informe (In) / Treballs (T)	T: Redacció memoria d'excavació	Prova escrita	O.3, O.5	T	30
Altres (A)	A: Excavació i registre sobre el terreny	Prova pràctica	O.4	P1	30
TOTAL					100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

L'avaluació és continuada. Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps complet tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres.

Bibliografia i recursos d'informació

1.- BIBLIOGRAFIA GENERAL

- Alcina, F. J. (1998). *Diccionario de arqueología*. Alianza diccionarios, Alianza Editorial, Madrid.
  - Bueno M., Sáenz J. C. (2017): *Topografía aplicada a la Arqueología*. Prensas de la Universidad de Zaragoza, Zaragoza.
  - Burillo F., Ibáñez E. J. (1991): *Configuración de la Base de Datos y Ficha informatizada del proyecto Carta Arqueológica de Aragón*. Cuadernos del Instituto Aragonés de Arqueología, I, Teruel.
  - Butzer K. W. (1989). *Arqueología, una ecología del hombre*, Ed. Bellaterra, Barcelona.
  - Carandini A. (1997). *Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica*. Crítica/Arqueología, Barcelona, 1997.
  - Cline E. H. (2018). *Tres piedras hacen una pared. Historias de la Arqueología*. Crítica. Barcelona.
  - De Luis I., Merrony C. (2010): *Dibujo de campo y topografía para arqueólogos*. Edar Arqueología y Patrimonio, Bornova Ediciones, Milán.
  - Djindjian F. (1991). *Méthodes pour l'Archéologie*, Armand Colin, Paris, 1991.
  - Domingo I., Burke H., Smith C. (2015). *Manual de campo del arqueólogo*. Ariel, Barcelona. (1a edició 2007).
  - García-Díez M., Zapata L. (2013): *Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica*. Servicio Editorial Unlversidad del Pais Vasco.
  - Garcia-Petit Ll., Mlret J., Miró M. T., Ribé G. (2002). *Diccionari d'arqueologia*. Generalitat de Catalunya, Barcelona.
  - García-Trócoli Mª I., Sospedra R. (eds.) (1992), *Harris Matrix. Sistemas de registre en arqueologia. Recording Systems in Archaeology*, 2 vols., Col. Fil d'Ariadna, Estudi General de Lleida i Pagès editors, Lleida, 1992.
  - Laplace, G. (1971): De l'application des coordonées a la fouille stratigraphique. *Munibe*, XXIII (2/3): 223-236.
  - Martín R. (2014): Documentación gráfica de edificios históricos: principios, aplicaciones y perspectivas. *Arqueología de la Arquitectura*, 11: e011, doi.org/10.3989/arq.arqt.2014.014
- <http://arqarqt.revistas.csic.es/index.php/arqarqt/article/view/164/185>
- Parcero C., Méndez F., Blanco R. F. (2008). *El Registro de la Informacion en Intervenciones Arqueologicas*. Criterios e Convencions en Arqueoloxía da Paisaxe (CAPA), 9, Laboratorio de Arqueoloxía e Formas Culturais, Universidade de Santiago de Compostela.
  - Petit M^a. A. (2009): La introducció a Catalunya del mètode Laplace-Méroc d'enregistrament i anàlisis de l'excavació estratogràfica mitjançant l'ús de les coordenades cartesianes. A: Mercadal O. (coord), *XIV Col·loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà: Els pirineus i les àrees circumdants durant el tardiglacià. Mutacions i filiacions tecnoculturals, evolució paleoambiental (16000-10000 BP)*. Homenatge al Prof. Georges Laplace (Puigcerdà, 10-12 de novembre de 2006), Institut d'Estudis Ceretans, Ripoll, 51-63.
  - Py M., López J. B., Buxó R., Adroher A. M., Garcia D., Weidelt P., Feugère M. (1991), *Système d'enregistrement, de gestion et d'exploitation de la documentation issue des fouilles de Lattes*, Lattara, 4, ARALO, Lattes.
  - Py M. et al. (1997). SYSLAT 3.1, *Système d'Information archeologique : manuel de reference*. Lattara, 10, ARALO-AFAN, Lattes.
  - Renfrew C., Bahn, P., (2008). *Arqueología: conceptos clave*. Akal, Madrid.
  - Renfrew C., Bahn, P., (2011). *Arqueología: teorías, métodos y práctica*. Akal. Madrid. (3a edició).

- Roskams S. (2003). *Teoría y práctica de la excavación*. Crítica, Barcelona.
- Rueda J. M., Ten R., Buxó R. (eds.) (2014). *Pla de recerca de l'arqueologia i paleontologia catalanes*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Barcelona.

2.- BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA

ARQUITECTURA I URBANISME

- Adam J. P. (1981): *L'architecture militaire grecque*, Éditions Picard. Paris.
- Adam J. P. (1984): *La construction romaine: matériaux et techniques*. Éditions Picard, Paris.
- Belarte C. (1996): L'estudi de la casa protohistòrica a Catalunya i àrees adjacents: proposta tipològica i terminològica. *Pyrenae*, 27: 103-115.
- Bermejo J. (2015): Aplicaciones de sintaxis espacial en Arqueología: una revisión de algunas tendencias actuales. *Arqueología de la Arquitectura*, 12: e031. <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2015.122>
- Buchsenschutz O., Mordant C. (dirs.) (2005), *Architectures protohistoriques en Europe occidentale du Néolithique final à l'Age du fer. Actes des congrès nationaux des sociétés historiques et scientifiques (127e congrès, Nancy, 15-20 avril 2002)*. Éditions du CTHS, Paris.
- Cortés A. (2014): Clasificación tipológica de la arquitectura doméstica romana. Reflexiones a partir de las ciudades del NE peninsular. *Pyrenae*, 45 (2): 59-93.
- Dedet B., Py M. (1985): *Les enceintes protohistoriques de Gaule Méridionale*. ARALO, Cahier 14, Caveirac.
- De Chazelles C. A. (1997). *Les maisons en terre de la Gaule méridionale*. Monographies Instrumentum, 2, Ed. Mergoïl, Montagnac.
- Gracia F. (1998): Arquitectura y poder en las estructuras de poblamiento ibéricas. Esfuerzo de trabajo y corveas. A: Aranegui C. (coord.), *Los iberos. Príncipes de occidente. Actas del Congreso Internacional*, Fundació La Caixa, Barcelona: 99-113.
- Ginouvès R., Martin R. (1985). *Dictionnaire méthodique de l'architecture grecque et romaine. Tome I. Matériaux, techniques de construction, techniques et formes du décor*. Publications de l'École Française de Rome, 84, Rome.
- Kent S. (1993): *Domestic Architecture and the Use of Space: An Interdisciplinary Cross-Cultural Study*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Martín R. (2014): Documentación gráfica de edificios históricos: principios, aplicaciones y perspectivas", *Arqueología de la Arquitectura*, 11: e011, [doi.org/10.3989/arq.arqt.2014.014](http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2014.014)
- Moret. P. (1996): *Les fortifications ibériques de la fin de l'Âge du Bronze à la conquête romaine*. Collection de la Casa de Velázquez, 56, Madrid.
- Olmos P. (2010): Estudi dels patrons mètrics arquitectònics i urbanístics del món ibèric (segles V-II aC). Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili, Barcelona.
www.tdx.cat/bitstream/10803/8641/1/Tesi.pdf
- Vargas C. (2013): Reflexiones sobre cronotipologías en Arqueología de la Arquitectura. *Arqueología de la Arquitectura*, 10: e001. doi: <http://dx.doi.org/10.3989/arq.arqt.2013.001>

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

- Beeching A., Gasco J. (1989): Les foyers de la Préhistoire récente du Sud de la France. (Descriptions, analyses et essais d'interprétation.). A: Olive M., Taborin Y. (eds.), *Actes du Colloque International: Nature et fonction des*

foyers préhistoriques (Nemours, 12-14 mai 1987), Mémoires du Musée de Préhistoire d'Île de France, 2: 275-293.

- Belarte C. (1997): *Arquitectura domèstica i estructura social a la Catalunya protohistòrica*, Arqueo Mediterrània, 1, Barcelona.

- Belarte, C., Pou J., Sanmartí J., Santacana J. (eds.) (2001), *Tècniques constructives d'època ibèrica i experimentació arquitectònica a la Mediterrània; Actes de la Primera Reunió d'Arqueologia de Calafell (Calafell, 20-22 gener del 2000)*, Arqueo Mediterrània, 6, Universitat de Barcelona.

- Pons E., Molist M. (1989). Les structures domestiques de cuisson durant la Protohistoire en Catalogne. A: *Pré-actes colloque international: Habitats et structures domestiques en Méditerranée occidentale durant la Protohistoire (Arles-sur-Rhône, 19-21 octobre 1989)*, Imprimerie Louis-Jean, Gap: 95-105.

ESTRUCTURES DE PRODUCCIÓ I EMMAGATZEMATGE

- Dufay B. (1996): Les fours de potiers gallo-romains: synthèse et classification. Un nouveau panorama. A: Rivet L. (ed.), *Actes du congrès: Les productions céramiques gallo-romaines en Bourgogne. Actualité des recherches céramiques (Dijon, 16-19 mai 1996)*, SFECAG, Marseille: 297-312.

- Cardona R. (2009): Els cinc genis malèfics dels forns ceràmics. Estudi sobre els centres terrissers en època ibèrica a Catalunya. *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 19: 139-158.

- Gallego J. M. (2014): Experimentando con armas ibéricas de hierro. La producción del metal en hornos de "tiro natural". *Gladius*, XXXIV: 37-64.

- Garcia D. (1987): Observations sur la production et le commerce des céréales en Languedoc méditerranéen durant l'Age du Fer : les formes de stockage des grains. *Revue archéologique de Narbonnaise*, tome 20: 43-98.

- Hasaki E. (2002): *Ceramic kilns in ancient Greece: technology and organisation of ceramic workshops*. Tesi doctoral, University of Cincinnati. https://etd.ohiolink.edu/ap/10?0::NO:10:P10_ACCESSION_NUM:ucin1023219003

- Prats G. (2013): Aproximació tipològica i funcional de les estructures excavades al jaciment del bronze ple de Minferri (Juneda, les Garrigues): emmagatzematge i conservació a la Catalunya occidental. *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 23: 89-126.

- Tylecote R. F. (1987). *The early history of metallurgy in Europe*. Longman, London & New York.

- Villes A. (1982). *Le mythe des foyers de cabanes en Champagne: histoire et contenu d'une idée préconçue*. Société Archéologique Champenoise, Reims.